

Annonse

Sørlandsk roseparadis

Ellen Maries hage strekker seg fra huset til sjøen og rommer mer enn hundre rosesorter. De står der og blomstrer mellom bærbusker, langs stakittgjerder og oppover trær.

Da Ellen Marie Dalland arvet huset i Søgne av sin tante Dagny, solgte hun leiligheten i Oslo. I 2002 ble hun fastboende.

TEKST ANNE-LINE HENRIKSEN FOTO EVA KYLLAND

«Jeg får hjertebank av roser. Men også hvis jeg finner en sjelden vill plante»

Bølgene skyller nesten opp i hagen, bare en liten sandstripe skiller sjøen fra gresset. Der liker endene og hønene seg.

– Av og til får de besøk av villender og villgjess, forteller Ellen Marie Dalland (73) mens vi rusler i et stykke sørlandsk paradys ved Trysfjorden i Søgne, midt mellom Kristiansand og Mandal. En hage arvet etter en tante, men som Ellen Marie de siste 14 årene har satt sitt preg på.

Fra å være en jordlapp med poteter på et småbruk med ku og gris og høns, er hagen forvandlet til en rosehage. Med mer enn hundre rosesorter, tilårskomne frukttrær som fortsatt bærer epler, pærer og plommer, busker med rips og solbær og stauder fra bestemors tid, er det liv og vekst her fra tidlig vår til sen høst. Frukt og bær er levende minner fra tante Dagnys tid her på Sanden i Søgne, mens det meste av blomsterfloret og urtene har Ellen Marie selv sørget for.

– Når begynte hagegleden din å spire?
– For meg handler det først om planteglede. Helt fra jeg var liten var jeg opptatt av ville vekster. Jeg var godt voksen før jeg fikk sansen for hageblomster og gjenoppdaget rosene, sier hun.

I mer enn 30 år jobbet hun i psykiatrien i Oslo, men i en alder av 60 år satte hun seg på skolebenken igjen og ble landets eldste nyutdannede gartner. Fra 2002 har hun bodd fast på Sanden.

Roseduft

Det var en gang Ellen Marie var ute på Hurumlandet at noen vinket henne bort til en rosebusk og sa hun måtte kjenne på duften.

– Jeg begravde nesen mellom kronbladene og svimlet av duften som straks tok meg tilbake til barndommen. Hjertet banket av begeistring og gjenkjennelse. Denne rosen viste seg å være en gammel sort som heter 'Rose de Rescht'. Du vet, av de såkalt moderne rosene som var i handelen i 1960- og 1970-årene, var de fleste bortimot duftløse. Men utover i nittiårene vokste det opp en fornyet interesse for de gamle, robuste, engangsblomstrende og sterkt duftende rosenbuskene igjen.

Den gryende lidenskapen førte Ellen Marie til en rosedyrker som holdt til ved Oslofjorden.

– Jeg kjente at roser angikk meg på en dyptgripende måte. Jeg ville lære mest mulig, bli kjent med flest mulig sorter og samle fargene og duftene rundt meg.

Tidlig blomstring

Den første rosen som folder seg ut i Ellen Maries hage, heter 'Finlands vita ros' og blomstrer med en kaskade av hvite blomster i begynnelsen av juni. Men allerede i februar skyter de første som har tilbrakt vinteren i drivhuset. Fra begynnelsen av juli er det fullt flor utenørs i minst tre uker.

– Da er det frapperende vakkert her, og jeg gleder meg over å vise det til andre, sier Ellen Marie, som ikke legger reiseplaner på denne tiden av året.

– Kom på besøk i rosetida, sier jeg til familie og venner.

CEPTURITEM hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum

1 hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum exerit. 2 hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum exerit fugiam esed quiate. 3 hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum exerit. 4 hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum exerit

4

CEPTATURITEM hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum

1 hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum exerit. 2 Samboer Lars Rekaa er journalist i Lyngdals avis og har stor glede av hagen, selv om han for det meste er en passiv nyter. 3 hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum exerit

Selv pusler hun i hagen daglig. Nyter synet og duftene, klipper bort det som er dødt, pusser rosene, som andre roseelskere ville sagt. Sistemann ut i rosehagen heter 'Excelsa', en frodig klatrer med cyclamenrøde blomster som kommer når de fleste andre er avblomstret. Men her fins også en del gjenblomstrende roser, for at ikke alle skal slukne på én gang.

Nå har hun rundt 110 sorter, har lært å sette stiklinger og vært leder for Roseforeningen i Agder. Dessuten har hun besøkt rosehager i Sverige og Danmark.

– De var fulle av roser jeg aldri hadde hørt om. Rosenes verden er som en oppdagelsesreise. Og roser er like forskjellige som oss mennesker, smiler Ellen Marie og snakker om utadvendte og innadvendte roser.

Blomsterkapellet i bakken

Under et epletre står veksthuset, et lite hus i glass der spede spirer vokser fram tidlig på året, alt omsorgsfullt tatt vare på. Pelargonier strekker seg i alle retninger, også ut av lufteluka. Stiklinger av stokkroser og chili vokser av pur fryd til Mozart.

– Jeg leste om noen som hadde forsket på planter og musikk, og siden jeg er glad i Mozart og Bach og annen barokkmusikk, tenkte jeg dette måtte være fint både for

plantene og meg.

Veksthuset rommer også to gode kurvstoler, en hylle med plante- og hagebøker, parafinlampe og frøposer. Her er det bare å synke inn i stemningen.

– Når jeg setter meg ned her, sitter jeg ofte bare og glaner. Jeg ser på naturen som en diger hage, og min hage som en liten del av den store. Jeg tror vi kan finne gjenklang for indre stemninger i naturen som omgir oss, sier Ellen Marie.

Urtehage

Nå er det ikke bare roser som står Ellen Maries hjerte nær. Også urter er noe hun bruker og har kunnskap om, både smak, lukt og virkning. Av pors og rosenrot utviklet hun drammen «Den lille skarpe», som ble solgt på Polet inntil 2015.

– Urtene bruker jeg til mat, men også til styrkemiddel og naturmedisin. Jeg har blant annet laget et helseekstrakt av rosenrot og en sovedrikk av valeriana og humle.

Ellen Marie går ofte tur i den store hagen, skogen og heia bak huset, og plukker med seg ville vekster. Gleden over å sanke er stor. Men også å pleie rosene og urtene som alle har fått plass i rosehagen ■

CEPTATURITEM hictint aut volorum que omnia acitis erumquia et, sendae molupta estiore si corum

ELLEN MARIES NYBEGYNNERTIPS

- Start med det du føler noe for, det som pirrer deg estetisk og kunnskapsmessig, enten det er roser, stauder eller nyttevekster.
- Les deg opp på temaet, snakk med hageciere og fagfolk. Tillat deg å bli tent og nysgjerrig.
- Men ikke gå for hardt ut, start i det små og utvid etter hvert. Her snakker jeg av dyrkjøpt erfaring.

CEPTURITEM hictint aut volorum que omnia acitis
erumquia et, sendae molupta estiore si corum

«Er du rosedyrker,
er du på parti
med insektene»

Annonse